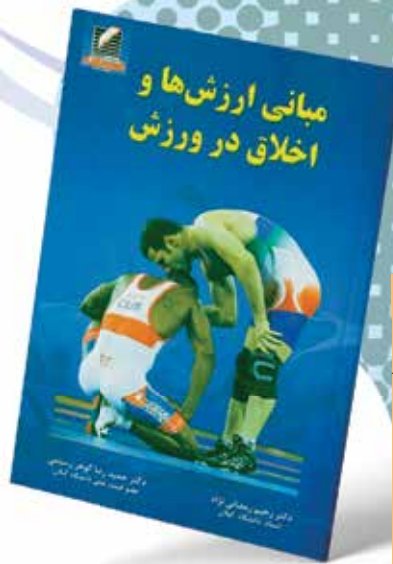

مبانی ارزش‌ها و اخلاق در ورزش

افسانه محمدی

تربیت بدنی و ورزش از سه مبنای اساسی تاریخی، فلسفی یا تربیتی و علمی تشکیل شده است که می‌توان مبنای اجتماعی-فرهنگی و مبنای ارزشی و اخلاقی را هم به آن افزود. بر این اساس، تربیت بدنی و علوم ورزشی با اسامی مختلف به‌مثابه یک دانش میان‌رشته‌ای بر پایه مطالعات علوم زیستی و انسانی و اجتماعی قرار دارد و نه فقط به دنبال تحقق اهداف جسمانی و بهداشتی یا نیک‌زیستی و زندگی خوب است، بلکه ضمن تعقیب اهداف تربیتی و اجتماعی می‌کوشد کیفیت زندگی و عملکرد فرد را در زندگی و ورزش نیز بهبود بخشد. ورزش در طول تاریخ کارکردهای مختلف نظامی، آموزشی، اجتماعی و سیاسی پیدا کرده است و اکنون نیز کارکرد اقتصادی و تجاری آن غلبه یافته است. اگرچه روند تجاری شدن ورزش سبب شد که ورزش از هویت تربیتی خود فاصله گیرد، ولی کارکرد تربیتی و اخلاقی ورزش همیشه مهم و حساس بوده است. ورزش، کارکردی تربیتی دارد و دیگر کارکردهای آن نیز باید در خدمت چنین هدف پایدار ارزشمندی قرار گیرد. تأکید بر این کارکرد برای تکامل واقعی و انسجام شخصیت آدمی بسیار مهم است و بسیاری از محققان علوم ورزشی نیز نشان داده‌اند که فقط با تکیه بر چنین کارکردی می‌توان در جهت تحقق اهداف غایی و نهایی ورزش گام برداشت.

کتاب *مبانی ارزش‌ها و اخلاق در ورزش* تألیف رحیم رضائی‌نژاد و حمیدرضا گوهررستمی، اولین بار به دست انتشارات «علم و حرکت» در سال ۱۳۹۶ منتشر شده است. این کتاب به بیان بخشی از مبانی فلسفی و تربیتی ورزش می‌پردازد. البته در مبانی ارزش‌ها به دلیل ماهیت زیستی و جسمانی ورزش، بیشتر بر

۱. آشنایی با ارزش‌ها، شامل تعاریف، دیدگاه‌ها و مفاهیم؛

۲. ارزش‌های ورزش در زندگی، شامل ارزش‌های مادی، زیستی، اخلاقی، زیباشناختی تربیت بدنی و ورزش و زندگی خوب و معنادار؛

۳. ارزش‌های بیرونی ورزش، شامل ارزش‌های بیرونی آمادگی جسمانی و سلامت، شناخت فعالیت بدنی، مهارت‌های حرکتی و لذت؛

۴. ارزش‌های درونی ورزش، شامل ارزش‌های درونی آمادگی جسمانی و سلامت، شناخت فعالیت بدنی، مهارت‌های حرکتی و لذت؛

۵. انتخاب و اولویت ارزش‌های ورزش، شامل ملاک‌های انتخاب، نقد و بررسی و اولویت‌های ارزش‌ها؛

۶. اخلاق و ورزش، شامل اخلاق نظری و رفتارهای اخلاقی، رشد اخلاقی در ورزش، اخلاق در ورزش حرفه‌ای، اخلاق فردی و مسئولیت‌سازمانی و تصمیم‌گیری اخلاقی؛

۷. نظریه‌های اخلاق، شامل نظریه‌های رشد و تکامل و نظریه‌های فلسفی و اجتماعی اخلاق؛

۸. بازمینی و اصلاح اخلاق ورزشی، شامل سطوح بازمینی اخلاق ورزشی، بازمینی اخلاق در سطوح کلان، میانی، فردی و پهلوانی به‌مثابه راهبرد اخلاق ورزشی و ویژگی‌های اخلاقی ورزشکار مسلمان؛

۹. بازی منصفانه در ورزش، شامل تعریف و ابعاد بازی منصفانه، ضرورت، زمان و مکان بازی منصفانه، بازی منصفانه برای همه، اجرای بازی و بازی منصفانه در رقابت‌های ورزشی؛

۱۰. مسئولیت‌پذیری در ورزش، شامل تعریف و عوامل مؤثر بر مسئولیت‌پذیری، مدل مسئولیت‌پذیری، سطوح تکامل، تجدید نظر، تعمیم و گسترش در مدل مسئولیت‌پذیری، راهبردهای آموزشی، مفاهیم، پژوهش و نقد و بررسی مدل مسئولیت‌پذیری.

ارزش‌های سلامتی و بهداشت جسمانی و روانی ورزش تأکید شده است. از این‌رو، تحقق بخشی از مفهوم «زندگی خوب» به‌عنوان یک ارزش مادی بر عهده ورزش است، هرچند که هدف غایی باید تحقق «زندگی پاک یا حیات طیبه» باشد. به علاوه، ارزش‌های اخلاقی ورزش در طول تاریخ همیشه مهم‌تر از ارزش‌های زیستی ورزش و مورد اتفاق و تأکید همگان بوده است. بدون تردید، اخلاق به ورزش جهت تربیتی و انسانی می‌دهد. به همین دلیل برای تحقق رشد اخلاقی در ورزش باید به اهداف اجتماعی، عاطفی و اخلاقی از سطح ورزش تربیتی تا ورزش حرفه‌ای توجه داشت و راهبردهای آموزشی خاصی را تدوین و اجرا کرد. اگرچه بازی جوانمردانه یا منصفانه به‌عنوان اخلاق علمی و کاملاً کاربردی در ورزش مطرح شده است، ولی مفهوم پهلوانی به‌عنوان راهبرد اخلاق ورزشی باید همیشه در زندگی ورزشی و غیر ورزشی جاری و برقرار باشد.

این کتاب در دو بخش و ده فصل ارائه شده است. پنج فصل ابتدایی آن به ارزش‌های مادی و زیستی ورزش و پنج فصل بعدی به موضوع اخلاق در ورزش پرداخته است. عناوین و موضوعات فصول این کتاب از این قرارند: